

Riksförbundet för homosexuellas, bisexuellas, transpersoners, queeras och intersexpersoners rättigheter

- ◆ Medlemsorganisation
- ◆ Bildades 1950
- ◆ Religiöst och partipolitiskt obundet
- ◆ Arbetar för att alla ska ha samma rättigheter, möjligheter och skyldigheter
- ◆ Utbildat med hbtqi-certifieringen sedan 2008

RFSL
Utbildning

VAD ÄR EN NORM?

- En oskriven regel
- Kan skapa ordning och trygghet
- Varierar utifrån tid och plats
- Föreställningar kring "normalt", förväntat och önskvärt
- Kan skapa "vi" och "dem"
- Har konsekvenser i form av fördelar och nackdelar
- Hänger ihop med makt

MAKT

- möjligheterna att påverka din egen vardag
- möjligheterna att påverka samhället
- möjligheterna att ta del av samhällets resurser

MAKT

- ett görande
- vidgar eller minskar handlingsutrymme
- i ständigt förändring
- är relationell
- beroende av normer

Sterotyper

Kriminaliserat

Gemenskap

**Samhället är
anpassat efter
dig**

Självklart

Otrygghet

**Ses som
individ**

NORM

Trygghet

Negativ bild

**Synlig på egna
villkor**

**Naturligt/
normalt**

Onaturlig

Lagligt

Ifrågasatt

Diskriminering

Grupp

Våld

Bild från metodmaterialet "Schyst"

Dags för en
bensträckare?

Bild från metodmaterialet "Schyst"

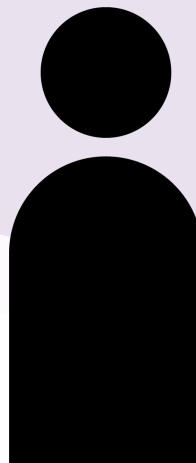

Illustration från Interfem

NORMSAMVERKAN

Sexualitet

Ålder

Etnicitet

Funktionsnedsättning

Könsuttryck

Kön

NORMKRITIK

Vad är normkritik för RFSL?

Normkritik är ett förhållningssätt i ett jämlikhetsarbete.

Normkritik syftar till att undersöka och förändra normer och arbetssätt som kan leda till medveten eller omedveten exkludering och missgynnande.

ARBETE MED NORMKRITIK

Spana & synliggöra

Hur gör vi och varför?
Vilka är vi?
Vilka normer finns i en situation eller ett möte?

Analysera

Hur fungerar normen?
Vilka får fördelar respektive nackdelar?
Koppling till maktordning eller diskrimineringsgrund?
Vem är jag/vi i relation till normen?

Förändra

Går det att göra på annat sätt?
Hur kan vi inkludera fler?
Kan vi störa normen?
Finns det andra strategier?

TILLÄMPNINGSSOMRÅDEN

- Bemötande
- Fysisk miljö
- Information och info-material
- Styrdokument
- Interna processer

HBTQI-BEGREPP

H

homosexualitet
bisexualitet

sexualitet

B

T

transpersoner

könsidentitet &
könsuttryck

Q

queer

normer om kön
& sexualitet

I

intersex

normer om
kropp & kön

VAD ÄR KÖN?

Kropp

Tilldelat
kön

Juridik

Uttryck

Identitet

RFSL
Utbildning

CISPERSON

När det tilldelade könet stämmer överens med könsidentiteten

ELLER

När en person saknar transerfarenhet

ELLER

Paraplybegrepp för personer som följer samhällets normer kring kön och/eller inte identifierar sig med begreppet trans

TRANSPERSON

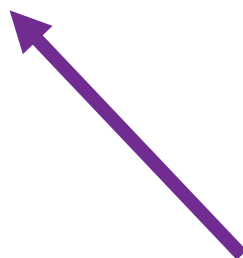
Ordet transperson är ett paraplybegrepp som samlar olika identiteter, grupper och personer som på skilda sätt identifierar sig med begreppet trans.

En person som bryter mot samhällets normer för kön, könsidentitet och/eller könsuttryck. Gemensamt för transpersoner är att ens könsidentitet och/eller könsuttryck inte stämmer överens med det juridiska kön man blev tilldelad när man föddes.

BINÄR OCH ICKE-BINÄR KÖNSIDENTITET

Att ens könsidentitet är antingen man eller kvinna.

Att ens könsidentitet är mittemellan, både och, växlande eller inget av "man/kvinna".

RFSL
Utbildning

EXEMPLET ENKÄTER

Ange kön:

- Kvinna
- Man
- Annat

CISNORMEN

Kvinna
Femininitet

Man
Maskulinitet

- Kroppar
- Sociala beteenden
- Erkännande & identitet

FRÅGOR SOM VISAR CISNORMEN

Vilka könskategorier får juridiskt erkännande?

Vilka behandlas som självklara och vilka som undantag?

Hur förväntas kroppen vara för att göra kön på "rätt sätt"?

Av vilken könskategori förväntas femininitet respektive maskulinitet?

Är det norm att ändra könskategori, pendla, experimentera eller strunta i dem?

VAD ÄR SEXUALITET?

sexualitet

sociologi

normer

Vilka relationer är ok?
Vilka familjeformer?
Med vem/vilka får vara ihop?
Hur ska reproduktion vara?
Vad är fin/ful sexualitet?

grupper

psykologi

samhällsinstitutioner

biologi

Det påverkar:
Bemötande
Hälsa
Boende
Arbete
Ekonomi
Utbildning
Rättigheter

fantasier

identitet

lust

relationer

kroppar

känslor

kroppsfunktioner

sexuell praktik

INDIVIDUELL SEXUALITET

Sexuell Praktik

Sexuell Identitet

Sexuell Preferens

Vem jag tänker på

Vem jag har sex med

Hur jag har sex

Vem jag har relationer med

Vad jag identifierar mig som

Vad jag fantiserar om

MSM

KSK

SEXUELL LÄGGNING

Bisexualitet

Heterosexualitet

Homosexualitet

INDIVIDUELL KOMPLEXITET

Jag kan bli kär i alla kön men vill inte definiera min sexualitet

Är en man som ser mig som hetero men jag har haft sex med killar några gånger

Identifierar mig som bisexuell men har bara kärleksrelationer med tjejer

Jag har endast haft sexuella kontakter med tjejer men kan tycka att killar är attraktiva

HETERONORMEN

Kvinna
Femininitet

- Kön & sexualitet
- Beteenden
- Relationer
- Rättigheter

Man
Maskulinitet

SAMMANFATTNING

- Heteronormen och heterosexuallitet är inte samma sak.
- Den bygger på idéer, tankar och förställningar om kön och sexualitet.
- Handlar inte om individuella fördomar utan om sociala strukturer.
- Normen skapar överordning och underordning.
- Normer om kön och sexualitet påverkar hela samhälle.
- Innebär nackdelar för normbrytaren och fördelar för normföljaren.

QUEER

Används som paraplybegrepp för sexualiteter och identiteter som ifrågasätter eller utmanar heteronormen och cisnormen

Används som sexuell identitet

INTERSEX

Variationer av kroppen

- Inre könsorgan
- Yttre könsorgan
- Könshormoner
- Könskromosomer
- Sekundära könskaraktäristiska attribut

BEMÖTANDE OCH HBTQI

Att inte leva upp till normen kan leda till:

- Osynliggörande
- Marginalisering
- Diskriminering
- Stigmatisering
- Risk för hot, våld och hatbrott

HBTQI-PERSPEKTIV PÅ BEMÖTANDE

- Alla människor ska oavsett könsidentitet, uttryck och sexualitet känna sig välkomna och bekräftade.
- Kräver förståelse och kunskap om hetero- och cisnormer samt vilka konsekvenser de har för hbtqi-personers livsvillkor.
- Innebär att ha ett medvetet förhållningssätt till dessa normer i mötet med andra.

BEMÖTANDE & FÖRHÅLLNINGSSÄTT

- Alla har varierande erfarenheter
- Inkluderande språk och öppna frågor
- Reflektera kring normer i mötet, själv och tillsammans med andra
- Normalisera normbrott
- Alla finns i rummet

Bild från "Bra bemötande av hbtq-personer."
Illustratör: Bitte Andersson

Bild från "Bra bemötande av hbtq-personer."
Illustratör: Bitte Andersson

Relevans

GÄRNA & SE UPP

Innan du ställer en fråga,
fundera på varför och hur.

Hur ska jag använda svaret?

”Kan du berätta om hur
könsbekräftande behandling går till?”

”Vem är den biologiska mamman?”

Kompetens

GÄRNA & SE UPP

Visa att du har hbtqi-kompetens

Ta ansvar när du hamnar i situationer eller möten där du saknar kunskap.

Hänvisa vidare vid behov

Försöker gissa om någon är hbtqi-person

Varför är det viktigt
att arbeta med dessa
perspektiv?

Vad kan vara
utmanande?

Reflektion

ase.werner@rfsi.se